



# VERSKI TURIZAM – ПРИМЕРИ ПИОНИРСКОГ ПОДУХВАТА МАНАСТИРА ЛЕПАВИНА И ТУМАНЕ

Стефан Шарић<sup>1</sup>

<sup>1</sup>Српска православна црква

## Резиме:

Желећи да човека доведе у заједницу, црква се вековима прилагођавала савременим трендовима, али ипак и остајала своја нудећи човеку смисао живота на земљи са жељом оплеменења саме личности и развитка свих његових чула, позивајући истог оном јеванђељском поруком: „Дођи и види” (Јован 1; 46). У данашње време, време виртуелног друштва, поставља се питање како човека ослободити зависности од технолошких иновација, довести у храм и ослободити свакодневнице. Одговоре на ова питања и сам начин допирања до човека коришћењем предности мас медија и пружањем правих вредности пронаћи ћемо у генијалном примеру оца Гаврила и братства манастира Тумане. Својом мисијом, а на основу статистичких података, манастири су валоризовани и посетиоци су оплеменени. Применом сличних метода и укључивањем свих слојева друштвене структуре на реализацији ове идеје, јачање верског туризма неминовно би довело до оплеменења читаве нације уз економски просперитет и стабилност.

## Кључне речи:

манастир, интернет, гостопримница, ходочашће, заједница.

## УВОД

„Који хоће да се сви људи спасу и да дођу у познање истине” (1ТИМ 2; 4)

Овај стих сведочи о божанској жељи да се човек спасе. Знајући да је душа та која тежи ка оном исконском и вечном, оци цркве покушавају на све начине да допру до савременог човека. И кнез Владимир руски „сазнавши да постоје друге вере он поче брижљиво испитивати која је од њих најбоља. Зато посла и једно изасланство у Цариград. Када се изасланици вратише, саопштише кнезу да су били на служби у православној цркви, Светој Софији, и да су били ван себе не знајући да ли су на земљи или на небу. То побуди Владимира да се крсти и да крсти народ свој” (Велимировић, Н. *Пролог*. 1984. стр. 542). Као што је велики кнез руски био жедан вере, тако је и живот савременог човека данас неминовно испуњен потребом за правим исконским вредностима. Пример оца Гаврила, манастир Лепавина, (Хрватска) и братства манастира Тумане, (Србија), показује спремност наше Цркве за обновом сакралних места применом иновација и оригиналних идеја, привлачећи све већи број посетилаца што доводи до значајне

Одговорно лице:  
Стефан Шарић

е-пошта:  
arhimandritstefan10@gmail.com



промоције верског туризма. Коришћење могућих ресурса, уз учешће свих релевантних чиниоца, доводи до економске оправданости ових подухвата. Разлог великог броја посетилаца ова два манастира представљамо у даљој интерпретацији рада.

## ВИРТУЕЛНА МИСИЈА ОЦА ГАВРИЛА

Седамдесете године XX века обележио је развој информатичке револуције која је донела промене у свим сферама друштва. Нова техника и технологија покрећу промене целокупне друштвене структуре, при чему се услед развоја интернета и других информатичких иновација отварају нова поља и могућности за интеракцију. Као што је Црква спона човека са Богом, тако и виртуелни простор посматран из духовне перспективе може да буде пут који ће човека одвести у духовну заједницу. Развој интернета и његово усавршавање представља велики изазов који омогућава да се реч Божија чује

много брже, једноставније, сликовитије, јефтиније, без географских ограничења. Према речима епископа Јегарског Порфирија, својим присуством на пољу електронске мисионарске делатности Црква сведочи да благоразумна употреба појмова и ствари рађа целомудреност, љубав и знање, а неразумна распусност, мржњу и незнање (Епископ Јегарски Порфирије. *Црква и медији*. Православље бр. 962).

Размишљајући у том контексту, Отац Гаврило крајем 90-их година XX века почиње да изучава информатичке технологије. Његов први подухват јесте израда манастирске интернет странице и блога посвећеног светогорским темама уз уређивање виртуелних трибина које представљају претечу данашњим *chat* собама.

Развијајући сопствене идеје које се темеље на његовој интернет комуникацији са јавношћу, отац Гаврило покреће интернет Радио Благовести (2007. године) да би већ годину дана касније увео и интернет духовну трибину.



Слика 1. Духовно послање оца Гаврила у виртуелном простору (Извор:<http://manastir-lepavina.org/>)

Свакодневно уређивање радио програма са 24-часовним емитовањем духовних разговора, духовне музике и интервјуима епископа, доводи до тога да Радио Благовести постају најслушанији манастирски радио у Српској православној цркви са око 500 IP адреса слушалаца дневно. Убрзо затим,

са циљем што ефикаснијег деловања за слушање радија, отац уводи и мобилну апликацију за андроид мобилну платформу. Од 2010. године, путем Скајпа и Фејсбука улази у директну комуникацију путем духовних разговора са корисницима друштвених мрежа.



### Рејтинг православних презентација

№	Страница	Рејтинг	№	Страница
1.	<a href="#">Православље.Ру. Српска верзија руског православног портала</a>	364	6.	<a href="#">Радио Благовести. Интернет радио манастира Лепавине</a>
2.	<a href="#">Православна Србија</a>	353	7.	<a href="#">Молитвеник</a>
3.	<a href="#">Радио Светигора. Глобални хришћански радио</a>	139	8.	<a href="#">Појава Св. Огња у Јерусалиму</a>
4.	<a href="#">Манастир свете Јелисавете, Минск</a>	113	9.	<a href="#">Верујем. Православна српска презентација</a>
5.	<a href="#">Евдокимос и Константинос Јагмурис. Свештенички материјали и црквена роба</a>	111	10.	<a href="#">Манастир Лепавина. Епархија Загребачко-Љубљанска</a>

Слика 2. (Извор: <http://pravoslavno-hriscanstvo.com/> преузето: 25.04.2017. године)

Према статистичким анализама из 2017. године Фејсбук страница оца Гаврила садржи око 200.000 контаката. Комуникација оца Гаврила путем Скајпа резултирала је издавањем две књиге под називом „Духовни разговори”.

Својом трудољубивошћу отац Гаврило је интернет кориснике претворио у реалне посетиоце манастира Лепавина. У периоду до 1996. године незнатан је број ходочасника манастира Лепавина. У периоду од 1996. до 2002. године, број посетилаца се знатно повећава, али још увек нема посетилаца из других земаља. Године 2002. у манастир долазе први гости из Србије, а 2005. године долази до прекретнице у животу манастира јер пристижу колоне посетилаца из дијаспоре (Немачка, Аустрија, Швајцарска).

Наведени статистички подаци указују на брзо ширење тренда развоја верског туризма, упркос неадекватним условима постојеће ситуације: неадекватна саобраћајна сигнализација и мрежа; непостојање одговарајуће инфраструктуре као и угоститељских и других објеката за смештај посетилаца; безбедносни ризици услед ратних околности на подручју Хрватске...

Из претходно наведених разлога манастир Лепавина остао је ускраћен за велики број посетилаца који су пронашли уточиште у другим манастирима.

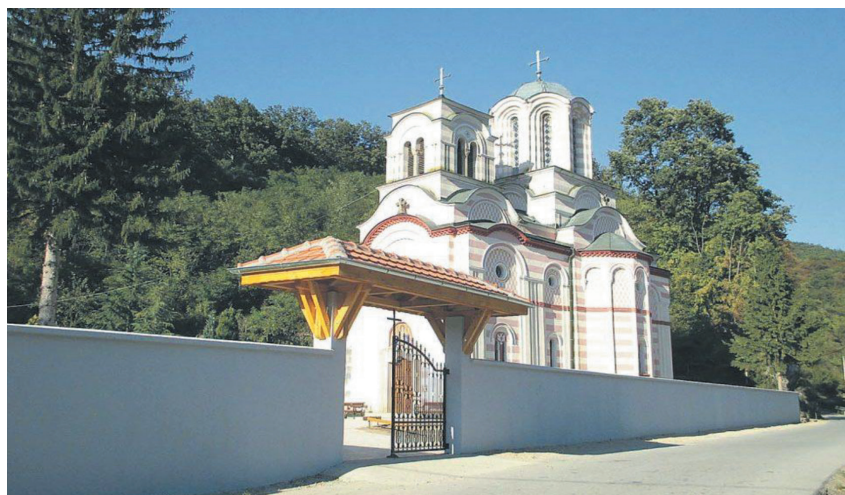
### ДУХОВНИ И ЕКОНОМСКИ ПОДУХВАТ БРАТСТВА МАНАСТИРА ТУМАНЕ

Археолошки налази сведоче да су посете сакралним местима обичај који се практикује од када постоји сама религија. Посете манастира као форма туризма, засноване на слободном времену и вишку материјалних средстава и мотивисане различитим, не искључиво религиозним поривима, од радозналости до жеље да се упозна сопствена или туђа

културна баштина, у Србији спадају у млађу грану туризма. Као угледни и позитиван пример може нам послужити манастир Тумане код Голупца чије је братство направило пажње вредан пионирски корак у развоју и религијског туризма и манастирске економије која представља важан сегмент манастирског живота.

Младо монашко братство које је у манастир Тумане стигло 2014. године затекло је манастирску инфраструктуру у запуштеном стању. Обнова манастирског живота, култа светих Зосима Синаита и Јакова Туманског, светитеља чије мошти се чувају у манастирском храму, и инфраструктуре, текли су паралелно. Наравно, најпре је обновљена црква, потом конак, манастирска воденица и други пратећи објекти. Тако је настао јединствен концепт угоститељске понуде у Србији – посетиоци манастира у гостопримници бивају послужени храном и пићем, а заузврат, без обавезе, као знак захвалности, могу да оставе добровољни прилог за обнову манастира у висини коју сами одреде. Храна се већим делом обезбеђује из манастирске економије: рибака за узгој пастрмке, пластеника са поврћем, пчелињака и воћњака, а месо и млечни производи узгојем стоке. Гастрономску понуду употпуњују печурке и дивље воће из околне шуме и ракија из сопствене дестилерије. Капацитет објекта је зими ограничен на педесет гостију одједном, а лети може да прими и до четири стотине.





Слика 3. Манастир Тумане (Извор: <http://manastirtumane.org/> преузето: 08.05.2017. године)

Поред ове несвакидашње угоститељске понуде, туристички садржај употпуњује и мини зоолошки врт са домаћим и дивљим, егзотичним животињама (птица ему, ламе, овце, козе, магарци, патке, домаће свиње, краве, кокошке). Овај сегмент туристичке понуде је намењен најмлађим посетиоцима. Родитељи који из духовних потреба посећују манастир понекад имају проблем са анимацијом својих малишана чија су пажња и интересовања, природно, другачија од родитељских, у чему им монаси и друго манастирско особље помажу на овај начин.

Обновом испоснице светог Зосима Синаита, која се налази на око 800 метара од манастира, и уређењем пута који води до ње, понуда је обогаћена и рекреативним (шетња до испоснице кроз шуму) и крајње ретком врстом едукативног туризма. Могућност упознавања са начином живота монаха отшелника у 14. веку представља изузетну реткост.

Важно је напоменути и да се манастир налази на мање од два сата возње од Београда, на ободу националног парка Ђердап и само 6 км удаљен од средњовековне тврђаве Голубац.



Слика 4. Радови на обнови испоснице (Извор: <http://manastirtumane.org/> преузето: 02.05.2017. године)



Студија случаја, свакако, не би била потпуна без сагледавања проблема са којима се манастирско братство суочава бавећи се туризмом и недостатака оваквог концепта туристичке понуде, као и предлога могућих решења за неке од њих. Манастир Тумане није уврштен у евиденцију Туристичке организације Србије, нити Туристичке организације Општине Голубац. Концепт рада гостопримнице, неуједначеност посете у зимским и летњим месецима и њена локација не остављају могућност ангажовања сталног професионалног особља. Овај проблем би делимично могао бити решен сарадњом са општинском туристичком организацијом и најближом средњом туристичком школом. Издавање дозвола за изградњу пратеће инфраструктуре (паркинга, уређење корита потока који протиче између манастира и гостопримнице и сл.) представља још један од проблема иако се манастир Тумане не налази на Листи културне баштине УНЕСКО-а ни националног Завода за заштиту споменика културе, нити би изградња помешног нарушила околину и амбијент. Усклађивање монашког живота и потребе за миром уз истовремено отварање према спољашњем свету на различите начине, укључујући и бављење туризмом, није нешто немогуће, непознато и несврсисходно. Помоћ туристичких радника и образовање клира и теолога у туризмологији је неопходан почетни корак.

## УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

„Господе, Боже наш, који си својом благодаћу из пуноће крштења осветио оне који у тебе верују, благослови и овог младенца, и нека сиђе твој благослов на његову главу. И као што си преко пророка Самуила благословио цара Давида, благослови и главу раба свога руком мене грешнога, посети га (је) својим Духом Светим, да напредује у узрасту и доживи дубоку старост, да ти узноси славу и да види јерусалимска добра у све дане свога живота” (*Молитва на крштењу*. Требник. 1998. стр. 32).

## ЛИТЕРАТУРА

- Велимировић, Н. (1984). *Пролог*. Београд: Просвета.
- Вуконић, Б. (1990). *Туризам и религија*. Загреб: Школска књига.
- Епископ Јегарски Порфирије. *Црква и медији*. Православље бр. 962.
- Молитва на крштењу*. (1998). Требник. Крагујевац.
- <http://manastir-lepavina.org/> (2017, мај).
- <http://www.pravoslavno-hriscanstvo.com/> (2017, април).
- <http://manastirtumane.org/> (2017, април).
- <http://manastirtumane.org/> (2017, април).



## RELIGIOUS TOURISM – EXAMPLES OF PIONEER PROJECTS OF MONASTERIES LEPAVINA AND TUMANE

### Abstract:

The Church has been adapting to modern trends for centuries, wishing to attract people into the religious community, but it still remained unique, offering to humans the meaning of life on the earth with the aim of personal improvement and all senses development, and inviting them with the evangelical message: “Come and see” (John 1; 46). Nowadays, at the time of the virtual society, the challenge we face is how to liberate humans of their dependence on technological innovation, how to bring them to a temple and release them from everyday life. The great example of Father Gabriel and the brotherhood of the monastery Tumane provide answers to some to these questions, including how to reach modern men and women by taking advantage of the mass media and offering them true values. Based on the statistical data, this mission enables monasteries to be valued and visitors enriched. Using similar methods and including all strata of the social structure in the realization of this idea, strengthening of religious tourism would lead to spiritual enrichment of the entire nation, as well as economic prosperity and stability.

### Keywords:

monastery, Internet, hospitality, pilgrimage, community.